
HOLLANDA MAHKEMESİ SOYKIRIM KARARINI VERDİ, AZERBAYCAN MAHKEMELERİ BEKLENİYOR!

-

05.07.2017

Prof. Dr. Alaeddin Yalçinkaya

Vatan 04 Temmuz 2017

Srebrenitsa Anneleri Derneği, 1995de işlenen soykırım kapsamında 2007de Hollanda aleyhine dava açtı. Lahey Temyiz Mahkemesi, bölge mahkemesi kararını onayarak Srebrenitsa soykırımından Hollanda askerlerinin kısmen sorumlu olduğuna karar verdi. Sonuç olarak kurban yakınlarının tazminat taleplerinin yüzde 30unun karşılanmasına hükmedildi.

Mahkeme kararı çerçevesinde teknik ayrıntılara fazla girmeden bazı hususları aydınlatmamız gerekmektedir: Bültenlerde bu haber Lahey (Hague) Mahkemesi olarak da geçmektedir. Hollandanın başkenti Amsterdam olduğu halde yönetim, bürokrasi merkezi Laheydir. Soykırım ve diğer Uluslararası Hukuk konuları ile Lahey gündeme geldiğinde bu şehirde bulunan BM Uluslararası Adalet Divanı, Uluslararası Ceza Mahkemesi ile Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi hatırlanmaktadır. Son mahkeme kararının BM bünyesindeki bu mahkemelerle ilgisi olmayıp Hollanda milli mahkemesinin temyiz aşamasındaki kararı sözkonusudur. Bununla beraber bu soykırımla ilgili Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi ile Milletlerarası Adalet Divanı kararları da bulunmaktadır.

BM Soykırımı Önleme ve Cezalandırma Sözleşmesi, bir ülkede soykırım yapıldığı takdirde öncelikle o ülke mahkemesinin suçluları yargılaması gerektiğini düzenler.

1995te işlenen soykırım Bosna-Hersek'in Srebrenitsa kasabasında gerçekleşti. Soykırımı yapanlar ise önemli bir kısmı cezalandırılmış olan Sırp asker ve komutanlardır. Ancak burada BM Barış Gücü bünyesinde görev yapan Hollandalı askerlerin ihmali, kusuru, tedbirsizliği sözkonusu olmuştur.

Konuyu değerlendiren bazı uzmanlar, hatta karara itiraz eden davacılar, Hollanda askerlerinin kısmen değil, tamamen sorumlu tutulması gerektiğini talep ederler. Gerçekten de katliam öncesinde Hollandalılar ile Sırp askerler arasındaki ilişkiler ve işbirliği, bu talebi haklı kılabılır. Ancak bilinen bir gerçek katliamın Sırp askerler eliyle işlendiğidir. Sözleşme soykırımı 2. Maddede tanımladıktan sonra 3. Maddede bu kapsamda cezalandırılması gereken hususları sayar. Bunlar arasında soykırım konusunda işbirliği, teşvik, yardım gibi maddeler sıralar. Bu bağlamda Hollanda askerlerinin Uluslararası Hukuka göre cezalandırılması gerekmektedir. Ancak tekrar belirtelim, soykırım fiilini Sırp askerler işlemiştir.

Konu uluslararası mahkemelerin gündeminde olduğu halde Srebrenitsalı anneler Hollanda milli mahkemesi nezdinde tazminat davası açmıştır. Böyle bir davada suçun işlendiği yer olarak

Hollandanın yargı alanı dışı olduğu dikkate alınarak dava reddedilebilirdi. Üstelik konu zaten uluslararası mahkemelerin gündemine gelmiş, hatta bu kapsamda BM bünyesinde geçici bir mahkeme (Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi) kurulmuştu. Öte yandan BM bünyesindeki Hollandalı barış gücü askerleri uluslararası sözleşme kapsamında ülke dışında bulunduğu dikkate alındığında sorunun diplomasi ve Uluslararası Hukuk konusu olduğu, milli mahkemelerin bu konuda karar veremeyeceği yönünde de karar çıkabilirdi. Ancak mahkeme davalıların Hollandada yaşayan kendi vatandaşları olduğunu dikkate alarak Soykırım Sözleşmesinin ilgili hükmünü mağdurlar lehine geniş yorumlayarak bu konuda kendisini yetkili kabul etmiş, Srebrenitsada öncelikle soykırım yapıldığına ve bundan kendi vatandaşlarının kısmen sorumlu olduğuna hükmetmiştir. Bu çerçevede ilk derece mahkemesinden son temyiz merciine Hollanda milli mahkemesini takdirle karşılıyoruz. Sonuç olarak mağdurlar kısmen de olsa tazminat alacaklardır. Ödenen tazminatın ne kadarını, Hollanda hükümeti suçlu asker ve komutanlara yönlendireceği ayrı bir konudur.

Bu kapsamda Azerbaycanlı kardeşlerimizin başta Hocalı olmak üzere Ermenilerin yaptığı soykırımı ile Azerbaycan mahkemelerinin ne yaptıklarını hatırlamamız gerekmektedir. Öncelikle halen Ermenistan-Rus işgali altında bulunan ve çeyrek asır önce korkunç bir soykırım uygulanan topraklar Uluslararası Hukuka göre Azerbaycan ülkesinin parçasıdır. Üstelik bu birimlerin idari ve yargısal görevlileri halen Baküde ikamet etseler de maaşlarını almakta, resmen görevlerine devam etmektedir. Soykırım sözleşmesi açıkça soykırımın yapıldığı ülke mahkemesinin bu konuda karar vermesi gerektiğini belirttiği halde henüz Azerbaycan mahkemelerinin bu konuda bir faaliyeti bilinmemektedir.

Dağlık Karabağ sorununun çözümü her ne kadar Minsk Sürecine havale edilmiş olsa da milyonu aşan mağdur ve maktul yakınlarının Azerbaycan mahkemelerinde dava açmaları, bunun da ötesinde doğrudan soykırımın yaşandığı birim savcılıklarının dava açması önünde herhangi bir engel yoktur. Hatta bu davaları açmak savcıların birinci görevidir. Muhtemelen gelecekte soykırım suçlarına karşı görevini yapmayan Azerbaycan yetkilileri ve savcıları soykırım kapsamında yargılanacaktır. Kaldı ki Minsk sürecinin Azerbaycandaki işgali sürekli kılmadan başka bir fonksiyonu olmadığı, herkesin malumudur.

Bu kapsamda açılmış davalar bulunduğu halde gizli tutuluyorsa bu da son derece anlamsızdır. Eğer devletin gerçekten böyle bir tercihi söz konusu ise bu durum soykırım suçlularını korumaktan başka bir anlama gelmez. Azerbaycan savcılarının ve mağdurların açmaları gereken binlerce davanın her aşaması bütün dünyaya naklen duyurulmalı, şahitler, deliller, yaşananlar dünya kamuoyu ile her fırsatta paylaşılmalıdır. Duruşmalar, dosyalar, iddialar ve kararlar hukuk usulünün hiçbir teknik ayrıntısı ihmal edilmeden hazırlanmalı, herkesin ulaşabileceği ortamlarda paylaşılmalıdır. Gıyabında da olsa yargılanması gereken Ermeni ve Rus soykırımcılar için bir an önce ara kararlar çıkartılmalı, dava sürecinde sorumluların kaçmasının önlemek için tutuklanması için Interpol nezdinde girişimde bulunulmalıdır. Yüzlerce davadan çıkan kararlarla olgunlaşacak süreç diğer uluslararası mahkemeler ile diplomatik zeminlerin temelini teşkil etmelidir. Hiçbir hukuki anlamı olmayan parlamentolardan soykırımı tanıma kararları çıkartılması girişimleriyle halkı uyutmaktan vazgeçilmelidir.

Bu kapsamda Azerbaycan hükümeti ve yargısının faaliyetleri ile ilgili gelişmeleri her aşamada paylaşmaya hazırım. Eğer muttali olmadığımız yargısal süreç ve bu süreçteki kazanımlar varsa sütunlarımız Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı veya Büyükelçiliğinin vereceği bilgilere açıktır.

Kaynak/Source: